

[RE-104] ІНФОРМАТИКА. ЧАСТИНА 1. ОСНОВИ ПРОГРАМУВАННЯ ТА АЛГОРИТМИ

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	G - Інженерія, виробництво та будівництво
Спеціальність	G5 - Електроніка, електронні комунікації, приладобудування та радіотехніка
Освітня програма	172Б РТС - Радіотехнічні інформаційні технології (ЄДЕБО id: 6842)172Б РОС - Радіозв'язок і оброблення сигналів (ЄДЕБО id: 6364)172Б ІТР - Інтелектуальні технології радіоелектронної техніки (ЄДЕБО id: 49229)172Б ІТМР - Інтелектуальні технології мікросистемної радіоелектронної техніки (ЄДЕБО id: 5627)172Б ІКР - Інформаційна та комунікаційна радіоінженерія (ЄДЕБО id: 49228)172Б РКС - Радіотехнічні комп'ютеризовані системи (ЄДЕБО id: 49227)172Б ІТРЕТ+ - Інтелектуальні технології радіоелектронної техніки (ЄДЕБО id: 57907)172Б ІКРІ+ - Інформаційна та комунікаційна радіоінженерія (ЄДЕБО id: 57910)172Б РТКС+ - Радіотехнічні комп'ютеризовані системи (ЄДЕБО id: 57920)172Б ТРЕБ - Технології радіоелектронної боротьби (ЄДЕБО id: 63920)G5Б ТРЕБ - Технології радіоелектронної боротьби (ЄДЕБО id: 83615)G5Б ІТРЕТ - Інтелектуальні технології радіоелектронної техніки (ЄДЕБО id: 83616)G5Б ІКРІ - Інформаційна та комунікаційна радіоінженерія (ЄДЕБО id: 83618)G5Б РТКС - Радіотехнічні комп'ютеризовані системи (ЄДЕБО id: 83620)
Статус дисципліни	Нормативна
Форма здобуття вищої освіти	Очна
Рік підготовки, семестр	1 курс, осінній семестр
Обсяг дисципліни	6 кред. (Лекц. 16 год, Практ. год, Лаб. 74 год, СРС. 90 год)
Семестровий контроль/контрольні заходи	Екзамен
Розклад занять	https://schedule.kpi.ua
Мова викладання	Українська

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Освітній компонент «Інформатика. Частина 1. Основи програмування та алгоритми» передбачає вивчення мови програмування С, опанування якої відбувається шляхом реалізації відповідних алгоритмів в рамках виконання учбових завдань. Такий підхід дозволяє сформувати у студентів вміння: формалізувати поставлену задачу, розробляти алгоритми рішення задачі, реалізовувати алгоритми шляхом написання коду програми, проводити виявлення помилок та виконувати налагодження програми. Вибір для вивчення мови програмування С продиктовано наступним: мова програмування С широко використовується на практиці, в тому числі для програмування мікроконтролерів (програмування мікроконтролерів вивчається у відповідних дисциплінах професійної підготовки або у виборних дисциплінах), таким чином, опанування даного освітнього компоненту є підґрунтям для вивчення наступних дисциплін, що пов'язанні із вивченням відповідних мов програмування та вивченням програмування мікроконтролерів. Сформовані навички будуть необхідними для виконання завдань, що передбачають проведення математичного моделювання, статистичного моделювання, проектування мікроконтролерних пристроїв, розробки радіотехнічних систем тощо, а також при самостійному вивченні питань, що стосуються програмування в процедурній парадигмі. Враховуючи, що ряд сучасних мов програмування мають С-подібний синтаксис, то успішне засвоєння матеріалу даного освітнього компоненту дозволить суттєво полегшити процес самостійного вивчення або вивчення в рамках відповідних дисциплін (які доступні для вибору) мов програмування, що передбачають написання програм в об'єктно-орієнтованій парадигмі.

Метою освітнього компоненту є вивчення мови програмування С на рівні достатньому для реалізації методів аналізу та обробки даних, опанування відповідних розповсюджених та широкоживаних алгоритмів та структур даних, які використовуються для вирішення широкого кола задач, в тому числі, які можуть застосовуватися при реалізації програм щодо обробки сигналів та даних засобами електронної обчислювальної техніки, у вбудованих системах тощо.

Предмет вивчення: мова програмування С, алгоритми обробки даних та структури даних.

Згідно з освітньо-професійною програмою забезпечуються наступні загальні (ЗК) та фахові компетенції (ФК):

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 02 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 04 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 07 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 08 Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Фахові компетентності (ФК)

ФК 02 Здатність вирішувати стандартні завдання професійної діяльності на основі інформаційної та бібліографічної культури із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій і з урахуванням основних вимог інформаційної безпеки.

ФК 04 Здатність здійснювати комп'ютерне моделювання пристроїв, систем і процесів з використанням універсальних пакетів прикладних програм.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 18 Знаходити, оцінювати і використовувати інформацію з різних джерел, необхідну для розв'язання професійних завдань, включаючи відтворення інформації через електронний пошук.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Освітній компонент «Інформатика. Частина 1. Основи програмування та алгоритми» викладається у 1-му семестрі 1-го курсу навчання для студентів, що навчаються за освітніми програмами «Інтелектуальні технології радіоелектронної техніки», «Інформаційна та комунікаційна інженерія», «Радіотехнічні комп'ютеризовані системи» та «Технології радіоелектронної боротьби». Компетентності, які отримані студентами в процесі вивчення даного освітнього компоненту застосовуються при опануванні освітнього компоненту «Інформатика. Частина 2. Основи обчислювальної техніки», а також в дисциплінах, що стосуються основ мереж електронних комунікацій та програмування мікроконтролерних пристроїв і вбудованих систем, та цифрової обробки сигналів.

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Системи числення. Формат з фіксованою комою. Формат з плаваючою комою.

Тема 2. Структура програми на мові C. Типи даних. Операції.

Тема 3. Умовні оператори.

Тема 4. Вказівники. Основи роботи із функціями.

Тема 5. Одновимірні та багатовимірні статичні масиви.

Тема 6. Одновимірні та багатовимірні динамічні масиви.

Тема 7. Робота з файлами. Символьні рядки та функції по роботі із символьними рядками.

Тема 8. Структури. Основи роботи із структурами.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література.

1. Шпак З.Я. Програмування мовою C: Навчальний посібник / З.Я. Шпак. — Л.:Оріяна-Нова. — 2006. — 432 с.
2. Любашенко Н.Д. Програмування-2. Мова C. Конспект лекцій / Н.Д. Любашенко. — К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського. — 2019. — 144 с.
3. Татарчук Д.Д. Інформатика: навч.пос. / Д.Д. Татарчук, Ю.В. Діденко, А.С. Франчук. — К.: НТУУ "КПІ", 2015. — 199 с.
4. Інформатика. Основи програмування та алгоритми: мова програмування C. Лабораторний практикум [Електронний ресурс]: навч. посіб. / уклад.: С.В. Вишневий, П.Ю. Катін, Є.В. Крилов. – Електронні текстові дані (1 файл: 3,21 Мбайт). – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. – 221 с (<https://ela.kpi.ua/handle/123456789/48158>).

5. Вишневий, С. В. Інформатика. Частина 1. Основи програмування та алгоритми. Курс лекцій [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спеціальності 172 Електронні комунікації та радіотехніка / С. В. Вишневий ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Електронні текстові дані (1 файл: 4.52 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. – 315 с. (<https://ela.kpi.ua/handle/123456789/57429>)

6. Татарчук Д.Д. Програмування мовами С та С++: навчальний посібник / Д.Д. Татарчук, Ю.В. Діденко. — К., 2012. — 112 с.

Додаткова література

7. Функціонально-логічне проектування: Комбінаційні пристрої [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. спеціальності 172 «Телекомунікації та радіотехніка», спеціалізації «Інформаційно-обчислювальні засоби електронних систем» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: А.Ю.Варфоломєєв. – Електронні текстові дані (1 файл). – К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017 р. – 135 с.

8. Chavan S. C Recipes: A problem-solution approach / S. Chavan. — Apress, 2017. — 464 p.

9. Мочурад Л.І. С. Основи програмування. Теорія і практика: навчальний посібник / Л.І. Мочурад, Н.І.Бойко. — Л.: Галич-Прес, 2019. — 150 с.

10. Plantz R.G. Introduction to computer organization / R.G. Plantz // Sonoma State University. — Режим доступу: <https://bob.cs.sonoma.edu/IntroCompOrg-RPi/intro-co-rpi.html> — Дата доступу: 01.06.2025. — Назва з екрану.

11. IEEE Standard 754 Floating Point Number. — Режим доступу: <https://www.geeksforgeeks.org/ieee-standard-754-floating-point-numbers/?ref=lbp> — Дата доступу: 01.06.2025. — Назва з екрану.

Веб-сайт розміщення файлів для встановлення на персональний комп'ютер програмного середовища розробки CodeBlocks:

<https://www.codeblocks.org/downloads/binaries/>

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Освітній компонент «Інформатика. Частина 1. Основи програмування та алгоритми» в ході свого опанування передбачає проведення лекційних та лабораторних занять, які дозволяють застосувати набуті знання в ході практичного вирішення учбових завдань.

Лекційні заняття

Тема 1. Системи числення. Формат з фіксованою комою. Формат з плаваючою комою.

Предмет і зміст дисципліни. Формування розуміння предметної області та професійної діяльності за напрямом дисципліни. Системи числення. Перетворення десяткових чисел в двійкову, вісімкову та шістнадцяткову системи числення. Зворотне перетворення. Методика швидкого перетворення двійкового коду у вісімковий або шістнадцятковий код. Застосування теоретичних знань для розв'язання практичних задач, пов'язаних із перетворенням даних. Знайомство із універсальним програмним пакетом (інтегрованим середовищем для розробки) Code::Blocks, створення проєкту в програмному середовищі Code::Blocks, формування навичок інформаційної культури та навичок використання інформації з різних джерел в тому числі застосовуючи технічну документацію. Представлення беззнакових та додатних цілих типів

даних в пам'яті комп'ютера. Формат з фіксованою комою для зберігання цілих типів даних. Представлення в пам'яті комп'ютера дійсних типів даних. Формат з плаваючою комою.

Завдання для СРС. Встановлення на ПК та ознайомлення із інтерфейсом інтегрованого програмного середовища для розробки Code::Blocks. Двійкова арифметика. Виконання арифметичної операції додавання, використовуючи двійкову систему числення. Стандарт IEEE 754 для зберігання в пам'яті комп'ютера дійсних чисел одинарної точності.

Тема 2. Структура програми на мові С. Типи даних. Операції.

Етапи обробки вихідного коду для отримання файлу призначеного для виконання на ПК. Структура програми на мові програмування С. Правила складання ідентифікаторів. Призначення заголовочних файлів. Ідентифікатори та службові слова. Базові типи даних. Оголошення змінних базових типів даних. Оголошення констант із використанням директиви #define. Операції мови С. Ранг та асоціативність операції.

Завдання для СРС. Базові типи даних: діапазон значень та розмір в байтах. Побітові операції. Операція sizeof. Правило автоматичного перетворення типів даних в арифметичних виразах.

Тема 3. Умовні оператори.

Умовні оператори вибору if, if/else. Синтаксис та структурна схема умовних операторів вибору. Циклічні оператори for, while, do/while. Синтаксис та структурна схема циклічних операторів. Використання безумовних операторів break та continue разом із операторами циклу. Приклади застосування умовних операторів.

Завдання для СРС. Умовний оператор switch. Синтаксис та структурна схема оператора switch. Нескінченний цикл. Вихід із нескінченного циклу. Безумовний оператор goto. Використання оператора goto для виконання циклічних дій.

Тема 4. Вказівники. Основи роботи із функціями.

Оголошення та ініціалізація вказівника. NULL-вказівник. Звернення до комірки пам'яті, адреса якої зберігається у вказівнику. Вказівник на void. Функції, що повертають результат та функції типу void. Прототип функції. Опис функції. Формальні та фактичні параметри. Функції стандартної бібліотеки. Передача параметрів у функцію за значенням та за посиланням. Застосування функцій та вказівників для здійснення комп'ютерного моделювання процесів та підходів до обробки даних, що можуть застосовуватися в ході стимуляції окремих елементів функціональних блоків пристроїв та систем.

Завдання для СРС. Операція приведення типів, що застосовується до вказівників. Вказівник на вказівник. Вказівник на функцію. Передача аргументів у функцію main(). Рекурсивний виклик функцій.

Тема 5. Одновимірні та багатовимірні статичні масиви.

Одновимірні статичні масиви. Ініціалізація одновимірних статичних масивів. Індксація елементів одновимірного масиву. Ім'я масиву як вказівник на перший елемент. Розміщення елементів масиву в пам'яті. Передачу одновимірного масиву у функцію в якості параметру. Багатовимірні масиви. Двовимірний масив та його розміщення в пам'яті. Передача двовимірного масиву у функцію.

Завдання на СРС. Оголошення, ініціалізація та виведення на екран багатовимірних масивів (на прикладі трьохвимірних, чотирьохвимірних, п'ятивимірних масивів). Визначення кількості елементів статичного масиву із використанням операції sizeof.

Тема 6. Одновимірні та багатовимірні динамічні масиви.

Динамічна пам'ять. Динамічний одновимірний масив. Функції виділення пам'яті для динамічних масивів. Доступ до елементів одновимірного динамічного масиву за допомогою вказівника. Двовимірний динамічний масив. Схема розміщення в пам'яті елементів двовимірного динамічного масиву. Передача динамічних масивів у функцію. Обробка даних, що зберігаються в динамічних масивах. Приклади роботи із динамічними масивами: використання масивів для моделювання випадкового процесу та оцінка його статистичних параметрів шляхом написання програми, використовуючи універсальний програмний пакет для розробки Code::Blocks.

Завдання на СРС. Алгоритм сортування масиву та алгоритм пошуку найбільшого (найменшого) елемента масиву.

Тема 7. Робота з файлами. Символьні рядки та функції по роботі із символьними рядками.

Принципи роботи із файлами. Поняття потокового введення/виведення. Двійкові та текстові файли. Особливості зберігання даних в текстовому файлі та в двійковому файлі. Функції для роботи із файлами. Представлення символьного рядку як масиву символів. Оголошення символьних рядків. Функції стандартної бібліотеки для роботи із символьними рядками.

Завдання на СРС. Передача символьних рядків у функцію. Функції `strcat()`, `strncat()`, `strcmp()`, `strncmp()`, `strcpy()`, `strncpy()` для роботи із символьними рядками.

Тема 8. Структури. Основи роботи із структурами.

Структурні типи даних. Синтаксис оголошення змінних структурного типу даних. Звернення до елементів структур. Вкладені структури. Передача структури в якості аргументу функції. Вказівники на структуру. Доступ до поля структури, використовуючи вказівник на структуру. Масиви структур. Приклад роботи із структурами.

Завдання СРС. Особливостями зберігання структур в пам'яті. Об'єднання та бітові поля. Однозв'язний та двозв'язний список.

Лабораторні заняття

Виконання лабораторних робіт дозволяє сформувати компетенції, необхідні для вирішення стандартних завдань професійної діяльності щодо розробки та реалізації алгоритмів та програмних рішень, які забезпечують вирішення поставлених задач, що передбачає врахування особливостей застосування сучасних інформаційних технологій. Реалізація даного виду завдань орієнтована на формування програмних результатів навчання, які передбачають пошук, оцінювання та використання інформації з різних джерел в рамках індивідуальної роботи в ході аналізу проблематики завдання, та використання набутих сучасних знань для вирішення практичних проблем на прикладі учбових завдань, запропонованих в рамках даного освітнього компоненту.

Лабораторна робота № 1.

Частина 1. Типи даних та потоки вводу-виводу

Частина 2. Розрахунок таблиці математичної функції.

Лабораторна робота № 2.

Частина 1. Використання оператора розгалуження

Частина 2. Обчислення визначеного інтегралу.

Лабораторна робота № 3.

Частина 1. Дослідження функції

Частина 2. Розв'язання нелінійних рівнянь.

Лабораторна робота № 4.

Частина 1. Одновимірні динамічні масиви.

Частина 2. Двовимірні динамічні масиви.

Лабораторна робота № 5.

Програмні потоки для роботи із файлами.

Необов'язкове лабораторне завдання, що може виконуватися з метою отримання додаткових балів, у випадку повного його виконання:

Лабораторна робота № 6. Технології розробки з використанням Make компілятора GCC для POSIX сумісних операційних систем (тематика лабораторної роботи може бути замінена на іншу при узгодженні із викладачем. Лабораторна робота не входить до переліку обов'язкових до виконання робіт. Лабораторна робота виконується як додаткове завдання з метою отримання додаткових балів)

На лабораторних заняттях передбачено розгляд питань, які безпосередньо можуть не входити в перелік завдань лабораторних робіт. До таких питань відносяться наступні:

- Системи числення (двійкова, вісімкова, шістнадцяткова). Прямий, обернений, доповняльний код. Формат з плаваючою комою одинарної точності (перетворення числа із десяткової системи числення в двійкову і із двійкової в десяткову).
- Використання вказівників при роботі із масивами.
- Робота із символьними рядками.
- Рекурсивний виклик функції.
- Особливості роботи із структурами.

Перевірка засвоєння відповідних знань та нарахування балів відбувається при написанні експрес-тестів та модульної контрольної роботи (МКР), що містять завдання, які покривають вказані питання.

Експрес-тести та МКР виконуються за рахунок занять, які виділені для проведення лабораторних робіт.

6. Самостійна робота студента

Самостійна робота передбачає проведення студентом підготовки до лекцій та засвоєння матеріалів лекцій в позанавчальний час, а також опанування окремих питань відповідних тем, які виносяться на самостійне опрацювання. Крім того, самостійна робота має бути також проведена в рамках підготовки до лабораторних робіт, довиконання окремих пунктів завдань лабораторних робіт, підготовки звіту. Також в час самостійної роботи включається час виконання індивідуального завдання – розрахункової роботи, а також підготовка до модульної контрольної роботи та до екзамену. Орієнтовний розподіл часу на самостійну роботу за видами робіт:

- підготовка до лекцій, закріплення матеріалів лекцій, самостійне опанування окремих

питань відповідної теми:

№ Лекції	Тема заняття або/та завдання на самостійну роботу	К-іть годин
1	Встановлення на ПК та ознайомлення із інтерфейсом інтегрованим програмним середовищем для розробки Code::Blocks. Двійкова арифметика. Виконання арифметичної операції додавання, використовуючи двійкову систему числення. Стандарт IEEE 754 для зберігання в пам'яті комп'ютера дійсних чисел одинарної точності.	2
2	Базові типи даних: діапазон значень та розмір в байтах. Побітові операції. Операція sizeof. Правило автоматичного перетворення типів даних в арифметичних виразах.	2
3	Умовний оператор switch. Синтаксис та структурна схема оператора switch. Нескінченний цикл. Вихід із нескінченного циклу. Безумовний оператор goto. Використання оператора goto для виконання циклічних дій.	1
4	Операція приведення типів, що застосовується до вказівників. Вказівник на вказівник. Вказівник на функцію. Передача аргументів у функцію main(). Рекурсивний виклик функцій.	2
5	Оголошення, ініціалізація та виведення на екран багатовимірних масивів (на прикладі трьохвимірних, чотирьохвимірні, п'ятивимірних масивів). Визначення кількості елементів статичного масиву із використанням операції sizeof.	1
6	Алгоритм сортування масиву та алгоритм пошуку найбільшого (найменшого) елемента масиву.	2
7	Передача символьних рядків у функцію. Функції strcat(), strncat(), strcmp(), strncmp(), strcpy(), strncpy() для роботи із символьними рядками.	3
8	Особливості зберігання структур в пам'яті. Об'єднання та бітові поля. Однозв'язний та двозв'язний список.	2

— самостійна робота щодо підготовки до лабораторних робіт, довиконання завдань лабораторних робіт, оформлення звіту та підготовка до захисту.

№	Тематика лабораторних робіт	К-ть годин
1	Лабораторна робота № 1. Частина 1. Типи даних та потоки вводу-виводу	2
	Частина 2. Розрахунок таблиці математичної функції.	3
2	Лабораторна робота № 2. Частина 1. Використання оператора розгалуження	2
	Частина 2. Обчислення визначеного інтегралу.	3
3	Лабораторна робота № 3. Частина 1. Дослідження функції	2
	Частина 2. Розв'язання нелінійних рівнянь.	3
4	Лабораторна робота № 4. Частина 1. Одновимірні динамічні масиви.	2
	Частина 2. Двовимірні динамічні масиви.	3

5	Лабораторна робота № 5. Програмні потоки для роботи із файлами	3
6	Підготовка до захисту лабораторних робіт та/або виконання додаткового завдання з метою отримання додаткових балів за Лабораторну роботу № 6. Технології розробки з використанням Make компілятора GCC для POSIX сумісних операційних систем (тематика лабораторної роботи може бути замінена на іншу при узгодженні із викладачем).	5

— самостійна робота по підготовці до модульної контрольної роботи, виконання індивідуального завдання та підготовки до екзамену:

№	Вид завдання	К-ть Годин
1	Підготовка до модульної контрольної роботи	5
2	Виконання розрахункової роботи	12
3	Підготовка до екзамену	30

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

- **Рекомендовані методи навчання:** при вивченні дисципліни рекомендується використовувати основну та додаткову літературу при опануванні тем лекцій, а також при підготовці та виконанні лабораторних робіт. Для успішного засвоєння навчального матеріалу важливим є відпрацювання алгоритмів та рішень, що розглядаються в рамках лекційних занять, а також виносяться на самостійне опрацювання. Обов'язковим є виконання завдань лабораторних робіт, а також розрахункової роботи, метою яких є набуття практичних навиків написання програм та реалізації відповідних алгоритмів.
- **Правила відвідування занять.** Відвідування лекцій та лабораторних робіт є обов'язковим. Нарахування заохочувальних балів за присутність на лекціях чи на заняттях лабораторних робіт - не передбачено. Нарахування штрафних балів за відсутність на лекціях чи на заняттях лабораторних робіт - не передбачено. На лекції заборонено відволікати викладача від викладання матеріалу питаннями, що не стосуються тематики лекції.
- **Призначення заохочувальних та штрафних балів.** Заохочувальні бали виставляються за: виконання додаткової лабораторної роботи. Додаткові бали можуть нараховуватися на правах додаткової лабораторної роботи при виконанні науково-дослідної роботи щодо підготовки та публікації наукової статті або тезисів наукової конференції та виступ на науковій конференції, при цьому науково-дослідна робота повинна стосуватися тематики дисципліни. Кількість заохочуваних балів не більше 10% від максимального можливого рейтингового балу, що можна отримати за всі види семестрових завдань, зданих на максимальний бал.
- **Академічна доброчесність.** Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>. <https://rts.kpi.ua/akademichna-dobrochesnist/>. Дотримання принципів академічної доброчесності є обов'язковим.
- **Норми етичної поведінки.** Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.
- **Навчання іноземною мовою.** Освітній компонент «Інформатика. Частина 1. Основи програмування та алгоритми» викладається українською мовою. У процесі викладання навчальної дисципліни можуть використовуватися матеріали англійською мовою.
- **Неформальна освіта.** Студенти мають можливість отримати знання з окремих тем або

загалом по всім темам освітнього компоненту на навчальних курсах платформи Coursera (<https://www.coursera.org>), Prometheus (<https://prometheus.org.ua>) та ін. згідно Положення про визнання в КПІ ім. Ігоря Сікорського результатів навчання, набутих у неформальній/інформальній освіті (<https://osvita.kpi.ua/node/179>).

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Види контролю:

Поточний контроль: здійснюється шляхом опитування при захисті **лабораторних робіт** та розрахункової роботи (**РР**), виконання **МКР** та **експрес-тестів**.

Календарний контроль: проводиться двічі на семестр з метою моніторингу поточного стану виконання вимог робочої програми (силабусу).

Семестровий контроль: екзамен.

Умови допуску до семестрового контролю: необхідно набрати мінімальну достатню сумарну кількість балів на основі виконання завдань, що передбачені планом вивчення дисципліни.

Мінімальний бал для допуску до екзамену становить **30 балів**.

Максимальна кількість балів за всі семестрові завдання становить **70 балів**.

Рейтинг студента складається із балів, які здобуваються шляхом виконання завдань протягом семестру (Rc), що передбачені навчальним планом, а також із балів, які нараховуються за складання екзамену (Re).

Розподіл балів наступний:

70 балів — це **максимальна кількість балів**, яку можна набрати за рахунок виконання завдань **протягом семестру**;

30 балів — це **максимальна кількість балів**, яку можна набрати на екзамені при виконанні завдань **екзаменаційного білету**.

Розподіл балів за виконання завдань протягом семестру відповідно до виду завдань:

1. Лабораторні роботи.

Кількість основних лабораторних робіт - 5.

Кількість додаткових лабораторних робіт для отримання додаткових балів — 1

Лабораторні роботи **№1...№4** складаються із двох частин — **перша (базова) частина** та **друга (основна) частина**.

Перша (базова) частина завдання лабораторної роботи передбачає засвоєння базових питань відповідної теми. Максимальна кількість балів, яка нараховується за першу (базову) частину лабораторної роботи становить 50% від максимальної кількості балів, яка нараховується за виконання лабораторної роботи загалом.

Перша (базова) частина є обов'язковою для студентів, які не мають досвіду в програмуванні, або для студентів, у яких виникають труднощі із виконанням основного завдання лабораторної роботи.

Виконання та захист першої (базової) частини лабораторної роботи дозволяє зарахувати відповідну лабораторну роботу як виконану та захищену.

Бали, що нараховуються за першу (БАЗОВУ) частину лабораторної роботи (застосовується для лабораторних робіт № 1...№ 4):

- повне володіння матеріалом (**не менше 90%**) : **4.10...4.50** бали.
- добре володіння матеріалом (**не менше 75%**) : **3.40...4.05** бали
- достатнє володіння матеріалом (**не менше 60%**) : **2.7...3.35** бали
- незадовільне володіння матеріалом (**менше 60%**) : **0** балів

Виконавши першу (базову) частину лабораторної роботи, з метою підвищення своїх балів студент може виконати завдання другої (основної) частини лабораторної роботи. При цьому сумарна максимальна кількість балів за виконання першої частини та другої частини лабораторної роботи дорівнює максимальній кількості балів, що нараховується за другу (основну) частину завдання лабораторної роботи.

Нарахування балів за виконання та захист ОСНОВНОГО завдання лабораторної роботи:

- повне володіння матеріалом (не менше 90%) : **8.15...9.00** балів.
- добре володіння матеріалом (не менше 75%) : **6.75...8.10** балів
- достатнє володіння матеріалом (не менше 60%) : **5.40...6.60** балів
- незадовільне володіння матеріалом (менше 60%) : **0** балів

(Примітка — для лабораторних робіт №1...№4 основне завдання лабораторної роботи – це друга частина лабораторної роботи).

Максимальна сума балів за виконання лабораторних робіт становить 45 балів.

Додаткові бали можуть бути нараховані за виконання додаткової лабораторної роботи (або підготовки наукової статті чи тезисів наукової конференції по тематиці дисципліни).

Максимальна величина додаткових балів не більше 7 балів.

2. Модульна контрольна робота (МКР).

Нарахування балів:

- правильно виконані всі пункти завдань (не менше 90%): **7.35...8.00** балів
- достатнє володіння матеріалом (не менше 60%), відсутні окремі пункти завдання або наявні помилки: **4.80...7.30** балів
- недостатній рівень володіння матеріалом (менше 60%) або відсутня МКР: **0** балів

Максимальна кількість балів за МКР становить 8 балів.

3. Розрахункова робота (РР).

РР містить 3 завдання.

Завдання №1 та Завдання №2 — обов'язкові до виконання.

Виконання завдань №1 і №2 дозволяє зарахувати РР в цілому.

Завдання №3 — необов'язкове (за бажанням здобувача), виконується студентами, що претендують на отримання найвищого балу, який виділений для РР.

Нарахування балів:

Завдання №1.

- правильно виконані всі пункти завдань (не менше 90%): **2.55..3.00 бали**
- достатнє володіння матеріалом (не менше 60%), відсутні окремі пункти завдання або наявні помилки: **1.80...2.50 бали**
- недостатній рівень (менше 60%) або відсутнє завдання: **0 балів**

Завдання №2.

- правильно виконані всі пункти завдань (не менше 90%): **2.55..3.00 бали**
- достатнє володіння матеріалом (не менше 60%), відсутні окремі пункти завдання або наявні помилки: **1.80...2.50 бали**
- недостатній рівень (менше 60%) або відсутнє завдання: **0 балів**

Завдання №3.

- правильно виконані всі пункти завдань (не менше 90%): **2.55..3.00 бали**
- достатнє володіння матеріалом (не менше 60%), відсутні окремі пункти завдання або наявні помилки: **1.80...2.50 бали**
- недостатній рівень (менше 60%) або відсутнє завдання: **0 балів**

Максимальна кількість балів за РР становить 9 балів.

4. Експрес-тести.

Невеликі за обсягом завдання для опитування (письмово або у вигляді автоматизованого тесту) з метою контролю рівня засвоєння матеріалу за результати його вивчення на лекційних та лабораторних заняттях.

Максимальна кількість балів за всі тести становить 8 балів.

Тест №1:

Тема: Системи числення. Формат з плаваючою та фіксованою крапкою.

Нарахування балів за тест:

- Правильно виконані завдання: **2.00 бали**
- Частково правильна відповідь (не менше 60%): **1.20...1.95 бали**
- Недостатній рівень володіння матеріалом (менше 60%) або відсутність відповіді: — **0 балів**

Тест №2:

Тема: Умовні оператори вибору Циклічні оператори.

Нарахування балів за тест:

- Правильно виконані завдання: **2.00 бали**
- Частково правильна відповідь (не менше 60%): **1.20...1.95 бали**

— Недостатній рівень володіння матеріалом (менше 60%) або відсутність відповіді: — **0** балів

Тест №3:

Тема: Робота із функціями.

Нарахування балів за тест:

— Правильно виконані завдання: **2.00** бали

— Частково правильна відповідь (не менше 60%): **1.20...1.95** бали

— Недостатній рівень володіння матеріалом (менше 60%) або відсутність відповіді: — **0** балів

Тест №4:

Тема: Робота із вказівниками та масивами.

Нарахування балів за тест:

— Правильно виконані завдання: **2.00** бали

— Частково правильна відповідь (не менше 60%): **1.20...1.95** бали

— Недостатній рівень володіння матеріалом (менше 60%) або відсутність відповіді: — **0** балів

Студенти, які набрали менше 30 балів, повинні підвищити свій рейтинг шляхом доздачи відповідних завдань та/або написанням додаткової контрольної роботи.

Семестровий контроль: Екзамен

Екзаменаційний білет містить три завдання. Бали за кожне завдання мають

наступний розподіл:

Завдання 1:

Правильна відповідь: 10 балів

Приведений правильний хід виконання, наявні похибки (володіння матеріалом не менше 60%): 6...9 балів

Недостатній рівень володіння матеріалом (менше 60%) або відсутність відповіді: 0 балів.

Завдання 2:

Правильна відповідь: 10 балів

Приведений правильний хід виконання, наявні похибки (володіння матеріалом не менше 60%): 6...9 балів

Недостатній рівень володіння матеріалом (менше 60%) або відсутність відповіді: 0 балів

Завдання 3:

Правильна відповідь: 10 балів

Приведений правильний хід виконання, наявні похибки (володіння матеріалом не менше 60%): 6...9 балів

Недостатній рівень володіння матеріалом (менше 60%) або відсутність відповіді: 0 балів

У випадку проведення екзаменаційних заходів згідно **Регламенту проведення семестрового контролю в дистанційному режимі** в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/node/148>) за умови, що здобувач вищої освіти виконав умови допуску до заходу семестрового контролю та набрав кількість балів, не меншу за допусковий бал за РСО, переведення набраних протягом семестру балів до екзаменаційних балів по дисципліні здійснюється за формулою (з округленням результату до найближчого цілого):

$$R = 60 + 40(R_i - RD)/(R_c - RD)$$

де: R – оцінка за 100-бальною шкалою;

R_i – сума балів, набраних здобувачем протягом семестру;

R_c – максимальна сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру;

RD – допусковий бал до екзамену

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Перелік тем, що виносяться на модульну контрольну роботу та семестровий контроль

- Системи числення. Виконання перетворення числа із десяткової системи в двійкову, шістнадцяткову, вісімкову.
- Перетворення числа із двійкової, шістнадцяткової, вісімкової системи числення в десяткову систему числення.
- Знакові і беззнакові цілі числа.
- Формат числа з фіксованою комою. Перетворення дійсних чисел із десяткової системи в двійкову систему у форматі з фіксованою комою.
- Перетворення дійсного числа в двійковій системі у форматі з фіксованою комою в десяткову систему числення.
- Прямий, зворотній, доповняльний код. Перетворення від'ємних цілих чисел в зворотній та доповняльний код.
- Перетворення числа із зворотного та доповняльного коду в десяткову систему числення.
- Арифметичні операції над цілими числами в двійковій системі числення. Вихід за розрядну сітку. Переповнення.
- Число в форматі з плаваючою комою. Виконання перетворення дійсного числа одинарної точності в формат з одинарною точністю.
- Перетворення дійсного числа одинарної точності в форматі з одинарною точністю в десяткову форму.
- Виконання складних арифметичних операцій, використовуючи таблицю рангів операцій.
- Умовні оператори. Використання операторів if, if/else, switch, for, while, do/while.
- Типи даних. Явне перетворення типів даних. Автоматичне перетворення типів даних.
- Функції. Функції, що повертають/не повертають значення. Передача у функцію

параметрів за значенням.

- Вказівники. Передача у функцію адрес змінних.
- Статичні масиви. Оголошення, ініціалізація масивів, присвоєння значень елементам масиву. Виконання операцій над масивами даних: сортування, знаходження найбільшого/найменшого значення, медіани, знаходження елемента масиву/значення елемента масиву, що найчастіше/найрідше зустрічається в масиві.
- Динамічні масиви. Виділення пам'яті для одномірних/двомірних/трьохмірних динамічних масивів.
- Рекурсивний виклик функції.
- Структурний тип даних. Однозв'язний та двозв'язний списки.

Для здобувачів, які пройшли дистанційні (онлайн) курси по темі дисципліни та виконали відповідний об'єм теоретичної та практичної підготовки, і надали сертифікат(и) та виконані практичні завдання дистанційного (онлайн) курсу, оцінка по освітньому компоненту «Інформатика. Частина 1. Основи програмування та алгоритми» може бути визначена на основі оцінки, яка зазначена в сертифікаті, що підтверджує опанування відповідного дистанційного (онлайн) курсу; процедура підтвердження може передбачати проведення співбесіди із членами предметної комісії.

Опис матеріально-технічного та інформаційного забезпечення дисципліни

Лабораторні роботи, що передбачаються для виконання в ході вивчення освітнього компонента «Інформатика. Частина 1. Основи програмування та алгоритми» мають на меті засвоєння на практиці тих теоретичних знань, що вивчаються на лекційних заняттях та в ході самостійного вивчення здобувачами вищої освіти запропонованих тем даної дисципліни. Тематика лабораторних робіт та їх завдання орієнтовані на використання мови С для реалізації різноманітних алгоритмів та написання відповідних комп'ютерних програм та їх налагодження. Для написання програм можуть бути використані різні сучасні середовища розробки, наприклад, CodeBlocks, Microsoft Visual Studio, Dev-C++, Borland C++ Builder та будь-які інші, які мають можливість написання коду програми на мові С та компіляції комп'ютерної програми відповідним компілятором. Тематика лабораторних робіт включає в себе реалізацію алгоритмів чисельних методів, роботу із одномірними/багатомірними статичними та динамічними масивами. Таким чином, лабораторні роботи мають на меті виконання завдань, які дозволяють набути навички, що знадобляться не тільки при вивченні наступних дисциплін, але будуть корисними при реалізації дипломних/курскових проектів, та реальних проектів в ході трудової діяльності.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено [Вишневий С. В.](#);

Ухвалено кафедрою РТС (протокол № 06/2025 від 26.06.2025)

Погоджено методичною комісією факультету/ННІ (протокол № 06/2025 від 26.06.2025)